

รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพ การจัดการศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

A Model for Developing Community Participation to Support Educational Quality Management in Small sized Primary School in the Northeastern Region

คนอง ศรีสรณ์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างและพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมและประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้น เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนา มี 3 ระยะคือ ระยะที่1การทบทวนประกอบของการมีส่วนร่วมประกอบด้วยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปีการศึกษา 2559 จำนวน 378 คน ใช้แบบสอบถามแบบ Rating Scale 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 เป็นสร้างและยืนยันรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ระยะที่ 3 การทดลองและประเมินการใช้รูปแบบในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการในการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วยหลักการและแนวคิดวัตถุประสงค์ รูปแบบกระบวนการ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และผลที่เกิดหลังการใช้รูปแบบ การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดลองใช้รูปแบบส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น สถานศึกษามีความเข้มแข็งมีคุณภาพได้รับความไว้วางใจจากชุมชนและเกิดความภาคภูมิใจต่อสถานศึกษา ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน , โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

¹ นักศึกษาลัทธิครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ABSTRACT

The purposes of this research aimed to examine the needs of community participation, construct and develop a model for developing community participation and validate the implementation of the developed model. This research employed the research and development methodology and was divided into three phases: Phase I was related to examining the components of community participation through document inquiries, in-depth interview of experts, and a survey. The total sample size was 378, including school administrators, teachers and chairpersons of basic school education committee in small sized primary schools in the northeastern region in the 2016 academic year. The 5-point rating scale questionnaire was administered. The data analysis used was frequency, percentage, mean, and standard deviation. Phase II was related to model construction and examination comprising model drafting and validation. The model construction and confirmation were done by experts. Phase III concerned model implementation and evaluation. The model implementation was administered in a small sized primary school under the Office of Buengkan Primary Educational Service Area. The data was analyzed through mean and standard deviation. The findings were as follows: The needs of community participation to support educational quality management in small sized primary schools involved five aspects achieving a high level in overall. A model for developing community participation to support Educational quality management in small sized primary schools in the northeastern region comprised principles and concept, objectives, procedures, guidelines for model implementation. The effects after the model implementation, and examination of model appropriateness and possibilities, were at the highest level in overall. The effects after the model implementation and evaluation which led to an improvement of student learning achievement, school quality, increased senses of trustworthiness from community and school pride. The satisfaction of stakeholders toward the developed model as a whole was at the highest level.

Keywords: Community Participation, small sized primary schools

บทนำ

การศึกษาถือเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นมาตั้งแต่อดีต เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์อันเป็นทรัพยากรที่มีค่าและเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทุกๆด้าน (วิจารณ์ พานิช, 2556, หน้า 11) สำหรับการศึกษาของประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการด้านแนวคิดและกระบวนการเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษามาเป็นลำดับ โดยหนึ่งในแนวทางเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาคือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรภายนอกและกระจายอำนาจการบริหารจัดการลงสู่ท้องถิ่น ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 (4) ได้บัญญัติไว้ว่า รัฐส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษาให้เท่าเทียมและให้สอดคล้องกับนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (วิระพร เชื้ออ่ำ, 2553, หน้า 2) สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถและอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข การดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องยึดเงื่อนไขและหลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ คือ 1) ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการตัดสินใจ (School-Based Decision Making) 2) การให้ความร่วมมือ (Collaboration) กำหนดให้บุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการร่วมแสดงความคิดเห็น หรือร่วมกำกับ ดูแล เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545, หน้า 45) จากการรายงานของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา พบว่า สมรรถภาพและศักยภาพ ในการแข่งขันของคนไทยด้อยกว่าหลายประเทศรวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านปัญหาที่เกิดจากการขาดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถาบัน การศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่ คุณภาพการจัดการศึกษา เป็นประเด็นวิกฤตที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน หลักฐานที่แสดงถึงสภาพความตกต่ำของการศึกษาที่ชัดเจน (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545, หน้า 3) ผลสะท้อนของคุณภาพการจัดการศึกษาที่ตกต่ำดังกล่าวข้างต้นส่วนหนึ่งเกิดจากการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ขาดประสิทธิภาพโดยเฉพาะ ในสถานศึกษาขนาดเล็กซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาในความรับผิดชอบ จำนวน 33,736 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 24,805 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 50.15 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด โรงเรียนเหล่านี้กระจายอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งประสบปัญหาหลายประการ เช่น ขาดแคลนครู ครูสอนไม่ครบชั้นเรียน ขาดสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอสำหรับการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชุมชน เพราะชุมชนในฐานะเจ้าของการศึกษาจะรู้ว่าประชาชน และบุตรหลานต้องการอะไร ชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้หลายลักษณะ เช่น การมีส่วนร่วมในฐานะผู้จัดการศึกษา การมีส่วนร่วมในฐานะผู้มีสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา การมีส่วนร่วมในฐานะกรรมการในคณะกรรมการที่กฎหมายกำหนด (ไพรัช อรรถกามาพันธ์, 2545, หน้า 20-21) การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างระบบการปฏิบัติงานหรือเชื่อมโยงบทบาทของ กลุ่มบุคคล องค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยย่อยรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ ภายใต้ความต้องการในวัตถุประสงค์ร่วมกัน จัดโครงสร้างและรูปแบบการทำงานด้วยระบบใหม่ในลักษณะสร้างความร่วมมือประสานงานกันในแนวราบ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย การระดมสรรพกำลัง ร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาด้วยการให้สมาชิกได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติและได้ประสบปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น มีความเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยกระบวนการเครือข่ายความร่วมมือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
3. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในขั้นตอนของการวิจัยเชิงสำรวจ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 29,135 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4,920 คน ครู จำนวน 19,295 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 4,920 คน รวมทั้งสิ้น 29,135 คน
2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 29,135 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4,920 คน ครู จำนวน 19,295 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 4,920 คน รวมทั้งสิ้น 29,135 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 378 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 126 คน ครูผู้สอน จำนวน 126 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 126 คน รวมทั้งสิ้น 378 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970, pp.607-610) การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้น (Multi-stage random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item-objective Congruence) แล้วนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 – 1.00 มาเป็นคำถาม ในแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการ 3 ระยะ 7 ขั้นตอน คือ ระยะที่ 1 การหาค่าประกอบของการมีส่วนร่วมมี 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพ การจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบผลสำเร็จภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ระยะที่ 2 การสร้างและการตรวจสอบรูปแบบมี 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 4 การสร้างรูปแบบ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 5 การสร้างคู่มือดำเนินการเพื่อใช้ในขั้นตอนการทดลองใช้รูปแบบโดยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ ระยะที่ 3 การทดลองและประเมินการใช้รูปแบบมี 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 6 การทดลองการใช้รูปแบบ เป็นการนำรูปแบบมาทดลองใช้จริงกับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจำนวน 1 โรงเรียน ขั้นตอนที่ 7 การประเมินการใช้รูปแบบ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการในการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารการศึกษา 2) ด้านการจัดการศึกษา 3) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา 4) ด้านการกำกับดูแล และตรวจสอบการจัดการศึกษา 5) ด้านการประเมินผล การจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ด้านการกำกับดูแล และตรวจสอบการจัดการศึกษา และด้านการประเมินผลการจัดการศึกษา

2. องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาร่วมกันของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) รูปแบบกระบวนการ 4) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ 5) ผลที่เกิดหลังการใช้รูปแบบ ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับความเหมาะสมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือวัตถุประสงค์ของรูปแบบ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ผลที่เกิดหลังการใช้รูปแบบ ส่วนความเป็นไปได้ของรูปแบบเรียงตามลำดับที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผลที่เกิดหลังการใช้รูปแบบ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนหลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบประเมินการใช้รูปแบบการพัฒนาร่วมกันของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้กลุ่มบุคคลในชุมชน 5 กลุ่ม ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และแผนงานโครงการร่วมกัน 14 โครงการ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น สถานศึกษามีความเข้มแข็งมีคุณภาพ ได้รับความไว้วางใจจากชุมชนและเกิดความภาคภูมิใจต่อสถานศึกษา

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาร่วมกันของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาในรายข้อ มีความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการในการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ชุมชนในฐานะเจ้าของการศึกษาจะรู้ดีว่า ประชาชน และบุคลากรต้องการอะไร ชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้หลายลักษณะ เช่น การมีส่วนร่วมในฐานะผู้จัดการศึกษา การมีส่วนร่วมในฐานะผู้มีสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา การมีส่วนร่วมในฐานะกรรมการในคณะกรรมการที่กฎหมายกำหนด (ไพรัช อรรถกามาพันธ์, 2545, หน้า 20-21) สอดคล้องกับ Barnes (1998, p 3152 – A) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของผู้ปกครองนักเรียนพบว่าผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนที่บ้านด้วย การศึกษาค้นคว้าได้หลักฐานเพิ่มเติมว่า บิดา มารดา ชาวอเมริกัน- แอฟริกัน เห็นคุณค่าของการศึกษาและเห็นว่าโรงเรียนจำเป็นต้องตระหนักถึงความคาดหวังด้าน การศึกษาและวัฒนธรรมของผู้ปกครองด้วย

2. องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาร่วมกันของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) รูปแบบกระบวนการ 4) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ 5) ผลที่เกิดหลังการใช้รูปแบบ จากองค์ประกอบที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นรูปแบบที่เป็นเอกสารประกอบด้วยข้อความ ภาพ การอธิบายรูปแบบให้เห็นเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รัตนะ บัวสนธ์ (2555: 12) ที่กล่าวว่า รูปแบบหมายถึงภาพร่างที่แสดงถึงองค์ประกอบ ขั้นตอนการดำเนินงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือ ภาพย่อยของทฤษฎีหนึ่งที่เขียนออกมาในลักษณะที่เป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับอุทัย บุญประเสริฐ (2543 หน้า 31) ที่กล่าวถึง รูปแบบว่าเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบประเมินการใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้กลุ่มบุคคลในชุมชน 5 กลุ่มทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน(MOU) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และแผนงานโครงการร่วมกัน 14 โครงการ ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกยิ่งขึ้น เกิดภาพลักษณ์ที่ดี ในด้านต่างๆเช่นนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น สถานศึกษามีความเข้มแข็งมีคุณภาพ ได้รับความไว้วางใจจากชุมชนและเกิดความภาคภูมิใจต่อสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะรูปแบบ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีคุณลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของแต่ละองค์ประกอบ โดยสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมและบทบาทหน้าที่ของชุมชนและแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สอดคล้องกับจิดนวัตร ปะโคทั่ง (2549 หน้า 140-144) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนกันทรารมณณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมว่าระยะเวลาและสถานที่ในการมีส่วนร่วมกับโครงการ ควรต้องให้มีผู้มีส่วนได้-เสียเข้ามามีส่วนร่วมให้ต่อเนื่องตามวงจรชีวิตของโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนโครงการยุติ หรือหากคณะผู้บริหารเห็นว่าเหมาะสมก็ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่แต่ละคนเกี่ยวข้องกับตัวจริง ๆ เท่านั้นก็ได้

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับกับ ศศิวิมล จุฬศิลป์. (2556 หน้า 257) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านวิชาการ กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่าความความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนในเขตบริการของโรงเรียน พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทั้งนี้เพราะ หลังจากการทดลองใช้รูปแบบแล้วส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกยิ่งขึ้น เกิดภาพลักษณ์ที่ดี ในด้านต่างๆเช่นนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น สถานศึกษามีความเข้มแข็งมีคุณภาพ ได้รับความไว้วางใจจากชุมชนและเกิดความภาคภูมิใจต่อสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานระดับนโยบาย ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการกำหนดนโยบายในการนำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีวิจัยต่อยอดเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้เพื่อความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน และใช้เป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาต่อไปและ ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกรณีศึกษาถึงปัจจัยบางประการที่ได้รับการเสนอแนะว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา เช่น ศักยภาพของหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ศักยภาพของผู้บริหาร ตลอดจนปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จิดนวัตร ปะโคทั่ง. (2549). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนกันทรารมณณ์ จังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพรัช อรรถกามานนท์. (2545). *การส่งเสริมชุมชนและท้องถิ่นในการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : ภาพการพิมพ์.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2555). *เอกสารคำสอนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา*. พิษณุโลก: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.

- วีรพร เชื้ออ่ำ. (2553). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปรชญาดุษฐ์บัณฑิตสาขาวิชา การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศศิวิมล จุลศิลป์. (2556). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประยุกต์ใช้กระบวนการเอไอซี. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). แนวทางการบริหาร และการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.
- Barnes,R.A. (1998). *African American parents involvement in their children's schooling*. Dissertation abstracts international,55:,A-3152.